

Wróbel, Paweł

"Neuengamme", Bogdan Suchowiak,
wyd. 2 rozszerz., Warszawa 1979 :
[recenzja]

Przegląd Historyczny 71/1, 200

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Strzembosz zwraca uwagę, iż specyfiką polskiej konspiracji wojskowej w latach 1939—1944 było od początku nakierowanie jej na sabotaż i dywersję, przy czym ważne było i to, że pionierzy walki bieżącej powstały w organizacjach o różnym programie politycznym i różnym charakterze społecznym. Autor ukazuje jak problematyka ta uległa ewolucji w związku z wydarzeniami na frontach i z przemianami w wielkiej polityce, jak konkretnym przekształceniom podlegały struktury organizacyjne oddziałów szturmowych, metody i warunki walki. Praca Strzembosza wzbogaca nie tylko wiedzę o historii okupacyjnej Warszawy, ale ma także znaczenie ogólniejsze; jest istotnym przyczynkiem dla dalszych badań nad działalnością konspiracyjną na ziemiach polskich podczas II wojny światowej.

W. W.

Bogdan Suchowiak, *Neuengamme*, wyd. 2 rozszerzone, Wydawnictwo MON, Warszawa 1979, s. 336.

Monografia obozu koncentracyjnego Neuengamme jest jeszcze jednym świadectwem hitlerowskiego ludobójstwa. Autor, nie zajmujący się profesjonalnie historią, został wybrany do spisania dziejów obozu przez klub byłych współwięźniów. Należał do pierwszej grupy Polaków przybyłych do Neuengamme w grudniu 1940 roku. Poprzednio — oficer września, aresztowany w sierpniu 1940 roku przez Gestapo, przeszedł przez więzienie w poznańskim forcie VII i Buchenwald. Przeżył dzięki ogromnej odporności fizycznej i psychicznej, znajomości niemieckiego i angielskiego, a także dzięki cenionemu przez Niemców zawodowi inżyniera mechanika.

Obóz powstał w grudniu 1938 roku jako filia Sachsenhausen. Położony 30 km od Hamburga, miał produkować i dostarczać wielkiemu miastu materiałów budowlanych. Liczne podobozy pracowały na rzecz przemysłu zbrojeniowego. Książka przedstawia losy 106 tysięcy osób wielu narodowości, które trafiły do Neuengamme. Ukazuje tortury, głód, epidemie, ciężką pracę, wymyślne metody wyniszczenia, którym uległa przeszło połowa więźniów, w tym 7,5 tysiąca Polaków. Część z nich zginęła w ciągu ostatnich dni wojny, kiedy to obóz, na podstawie rozkazu Himmlera, ewakuowano na statki w Zatoce Lubeckiej, zbombardowane następnie przez alianckie lotnictwo.

Neuengamme posiada niewiele, w większości obcojęzycznych opracowań. Niektóre grzeszą fragmentarycznością i stronniczością. Skłoniło to również autora do napisania prezentowanej monografii. Po jej ukazaniu się w 1973 roku, B. Suchowiak otrzymał wiele listów, zgromadził dodatkowe źródła, w tym relacje nadsyłane przez niemieckich kolegów i Międzynarodowy Komitet Neuengamme. Praca uległa znacznemu rozszerzeniu. Zawiera wiele ilustracji, a także obszerny aneks i bibliografię.

P. W.

Zapiski opracowali: Andrzej Biernat (A.B.), Marian Dygo (M.D.), Jerzy Halbersztadt (J.H.), Rafał Karpiński (R.K.), Antoni Mączak (A.M.), Zbigniew Morawski (Z.M.), Tomasz Nałęcz (T.N.), Andrzej Pośpiech (A.P.), Maria Sierocka (M.S.), Kazimierz Stembrowicz (K.S.), Andrzej Szwarz (A.S.), Włodzisław Tygielski (W.T.), Henryk Wisner (H.W.), Wiesław Władysław (W.W.), Marek Wrede (Mk.W.), Piotr Wróbel (P.W.), Andrzej Wyrobisz (A.W.).